

**Пам'яті чеського ботаніка
доктора ВЛАДІМІРА ЄГЛІКА
(1940–2019)**

Сумна звістка надійшла до нас із Праги, 18 травня 2019 р. пішов із життя видатний чеський вчений, доктор біологічних наук Владімір Єглік (RNDr Vladimír Jehlík, DrSc). З його ім'ям пов'язані дослідження в галузі синантропної флористики та геоботаніки, а оригінальні праці вченого вже стали класичними.

Владімір Єглік народився 20 травня 1940 р. у містечку Їчин (Кралоупоградський край, Чехія). З дитинства він захоплювався природознавством, а під час навчання в гімназії м. Фридлант майбутній вчений став активним дописувачем "Збірника Ліберецького Північно-Чеського музею". Навчався на природознавчому факультеті Карлового університету в Празі, який закінчив у 1963 р., підготувавши дипломну роботу на тему "Rastlinné spoločenstvá Frýdlantského výbežku". Після закінчення навчального закладу В. Єглік спочатку працював науковим співробітником відділу дослідження антропофітів, потім – відділу таксономії Інституту ботаніки Чехословацької АН в Пругоніце (1963–1996), пізніше – науковим співробітником Науково-дослідного інституту рослинництва в Празі (1996–1999). У 1977 р.

В. Єглік захистив кандидатську дисертацію на тему "Vegetací železnic vo východnej polovici severných Čech" ("Рослинність залізниць східної частини північної Чехії"), а в 2000 р. – докторську – "Cizí expanzivní plevele České republiky a Slovenské republiky" ("Чужорідні експансивні [інвазійні] бур'яни Чеської та Словацької республік"). У 2015 р. за вагомі наукові дослідження флори та рослинності Словаччини й багаторічну плідну діяльність йому було присуджено премію Йозефа Голуба Словацького ботанічного товариства при Словацькій АН.

Наукові інтереси В. Єгліка були пов'язані з вивченням різних аспектів синантропізації рослинного покриву. Особливе місце у його дослідженнях займало вивчення флори та рослинності залізниць Чехії, Словаччини, України та морських портів Центральної Європи. При вивченні адвентивної фракції флори він багато уваги приділяв географії, екології та систематиці інвазійних видів рослин. Наукові праці вченого відзначаються новим підходом до проблеми фітоінвазій та оригінальністю аналізу отриманих матеріалів, зокрема даних щодо біології, стратегії видів адвентивних рослин, тенденцій та прогнозу їхнього поширення. У монографії "Cizí expanzivní plevele České republiky a Slovenské republiky" (Jehlík et al., 1998) детально проаналізовано 41 вид адвентивних рослин, узагальнено відомості про первинний та вторинний ареал, систематику, екологію, поширення в Чехії та Словаччині (що підтверджено картографічним матеріалом), поведінку видів у нових місцезростаннях, подано прогноз їхнього поширення. Значним досягненням Владіміра Єгліка у співпраці зі своїм наставником професором Славомилом Гейни було виявлення та обґрунтування основних міграційних шляхів розповсюдження чужорідних видів, зокрема східного, паннонського та ельбського ("Labská cesta adventivov"). Дослідження рослинного покриву

залізниць та портів, проведені дослідником у Східній Європі, дозволили йому реалізувати давню мрію – описати східний шлях міграцій видів адвентивних рослин у Середню Європу. Він вніс низку свіжих ідей у синантропну ботаніку, однією з яких є розмежування видів адвентивних рослин на групи моно-, оліго- і полігемерохорів залежно від числа шляхів їхньої міграції в регіон.

У своїй останній роботі "Die Vegetation und Flora der Flusshäfen Mitteleuropas" (Jehlík, 2013) автор узагальнив багаторічні дані (1968–2009) щодо флори та рослинності 62 річкових портів Центральної Європи (Чехії, Словаччини, Німеччини, Угорщини, Австрії). Дослідження охоплено Влтавсько-ельбський та дунайський водні шляхи. Виявлено 1255 видів судинних рослин та 94 рослинні угруповання, зокрема 7 нових асоціацій та субасоціацій, здійснено їхній структурний аналіз, встановлено основні способи занесення видів адвентивних рослин та шляхи їхнього поширення. Видання високо оцінили фахівці, зокрема Alois Švančara у рецензії на працю писав, що кожний, хто в Європі займатиметься цією проблематикою, обов'язково скористається даною книгою.

Усі наукові публікації вченого базуються на власних матеріалах, отриманих під час численних експедицій Європою, звідки він привіз багатий гербарій – понад 32 000 гербарних аркушів, які зберігаються в Інституті ботаніки Чеської АН.

Ще однією зацікавленістю вченого була таксономія. Під впливом відомого польського вченого професора Кшиштофа Ростаньського з Сілезького університету Владімір Єглік

тривалий час досліджував природньо-видову диференціацію роду *Oenothera* L. у флорах Чехії та Словаччини, результатом якого стала низка праць (Jehlík, Rostański, 1977, 1979; Jehlík, 1993), монографічне опрацювання цієї складної групи для "Flóra Slovenska" (Jehlík, Zagradsniková, 1988) та "Květena České republiky" (Jehlík, 1997). Він був одним із найкращих дослідників роду *Oenothera* в Європі, автором та співавтором новоописаних таксонів: *O. moravica* K.Rostański & V.Jehlík (= *O. fallax* Renner em. K.Rostański × *O. victorinii* R.R.Gates & Catches), *O. slovacica* K.Rostański & V.Jehlík (*O. salicifolia* Desf. ex G.Don f. × *O. turoviensis* K.Rostański), *O. rubricaulis* Klebahn var. *dentifolia* V.Jehlík & K.Rostański, *O. issleri* Renner ex K.Rostański var. *silesiacoides* K.Rostański & V.Jehlík, *O. chicaginensis* De Vries & Renner var. *multiflora* K.Rostański & V.Jehlík, *O. victorini* f. *rostanskii* (V.Jehlík) V.Jehlík & K.Rostański. Ряд публікацій вченого присвячені систематиці родів *Amaranthus* L., *Setaria* P.Beauv., *Oxalis* L., *Chenopodium* L.

Владімір Єглік неодноразово відвідував Україну, вивчав флору річкових (Київ) та морських портів півдня та південного-сходу України (Одеса, Іллічівськ, Ізмаїл, Рені, Маріуполь), залізниць Закарпаття (Ужгород, Чоп) та Донбасу (Донецьк, Маріуполь). Результатом досліджень стали спільні наукові публікації.

У нашій пам'яті Владімір Єглік залишився як високоерудований, відданий своїй праці вчений, творча, добра та скромна людина.

Вічна йому пам'ять.

*М.В. ШЕВЕРА, В.В. ПРОТОПОПОВА,
М. ЗАЛІБЕРОВА, Я. МАСКОВА,
В.К. ТОХТАРЬ, А. РОСТАНЬСЬКИЙ*